

Desværre blev den planlagte festligholdelse aflyst idet kalendrene hos HM Dronningen, Hoffet, Den Kongelige Livgarde, Livgardens Musik- og Tambourkorps samt brolægningen på Amalienborg, ikke helt kunne stemmes overens på samme dato for festivitas med De Danske Garderforeninger.

AMALIENBORGVAGTENS 225 ÅRS JUBILÆUM

Den 10. marts 2019 var det 225 år siden, at Den Kongelige Livgarde (til Fods) oprettede den første vagt for kongefamilien på Amalienborg. Siden 1794 har Den Kongelige Livgarde varetaget vagten for seks majestæter og en lang række andre kongelige, statsledere og øvrige gæster på Amalienborg. At det kun er seks majestæter og ikke syv skyldes det forhold, at kong Frederik 7 anvendte det andet Christiansborg som residens.

Kongelig residens på Amalienborg

Den 26. februar 1794 brændte det første Christiansborg – kongefamiliens slotsresidens i hovedstaden. Den nu husvilde kongefamilie måtte bl.a. overnatte i general von Huths bolig i "Gjethuset" – et gammelt kanonstøberi, hvor bl.a. Salys rytterstatue af Frederik 5. var blevet støbt. Gjethuset lå på Kongens Nytorv, der hvor Det Kongelige Teater (gl. scene) og Stærekassen omtrent ligger i dag. I efterfølgende dage blev kongefamilien indlogeret i mere stands-mæssige lokaliteter i København – bl.a. i udenrigsministerens palæ på hjørnet af Bredgade og Frederiksgade, hvorunder Livgarden naturligvis også oprettede vagt.

Den 5. marts 1794 erhvervedes Moltkes Palæ (Christian 7's Palæ) og den 12. marts 1794 blev Schacks Palæ (Christian 9's Palæ) erhvervet. At palæerne blev erhvervet så hurtigt skyldes det forhold, at Moltkes Palæ stod tomt – fornemt møbleret og indflytningsklart. Det stod dog helt anderledes til med Schacks Palæ, hvor det havde knebet med vedligeholdelsen. Arveprinsen erhvervede Levetzaus palæ (Christian 8's palæ) og da Brockdorffs palæ (Frederik 8's palæ) allerede var statens ejendom – sidstnævnte blev anvendt som Søkadetakademi – kom alle fire palæer på statens hænder. Andre medlemmer af den kongelige familie erhvervede palæer i nærheden af Amalienborg. Den 10. marts ved 19-tiden flyttede kongen, Christian 7. og kronprinseparret – kronprins Frederik (6. – konge fra 1808-1839) og kronprinsesse Marie Sophie Frederikke – ind i Moltkes Palæ og dermed gik Amalienborg ind i danmarkshistorien, som kongelig residens.

I maj 1794 forlagde man residensen til Frederiksberg Slot for at give plads til iværksættelsen af forskellige bygningsmæssige foranstaltninger. Det drejede sig om opførelsen af Hardroffs Kollonade, som forbindelsesgang mellem kongen og kronprinsens palæer, forhøjelsen af portfløjene samt en omfattende renovering af Schacks Palæ. I december 1794 vendte kongefamilien tilbage til Amalienborg. Christian den 7. til Moltkes Palæ og kronprinseparret til Schacks Palæ.

Der blev desuden indrettet officersvagtstuer i hovedportpavillionen til Christian 9's Palæ og underofficersvagtstue i hovedportpavillionen til Christian 7's Palæ med bagved liggende vagtstuer for mandskabet. I Frederik 8's Palæ indrettedes vagt for Hestgarden med stalde bag palæet og marketenderi i kælder-
ren. På dette palæ blev der desuden opsat et ur, der kom fra portbygningen på Frederiksberg Slot – af hensyn til den dagligt optrækkende vagtparade.

TEGNING AF AMALIENBORG FØR 1795

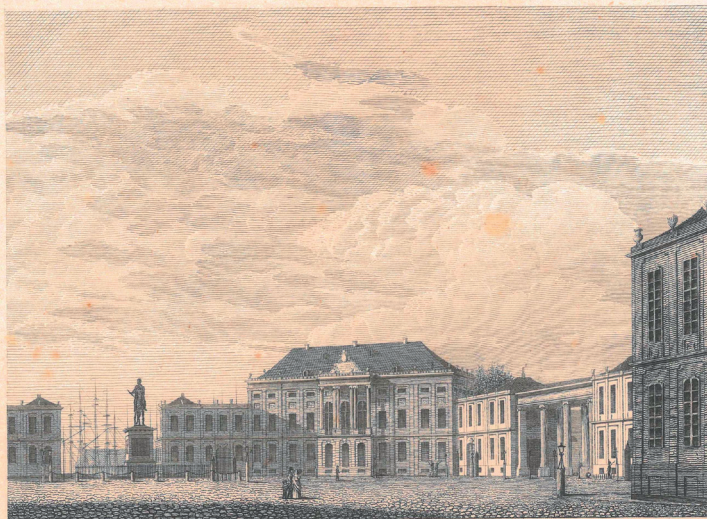
Den første vagt

Som følge af Christiansborgs brand 26. februar 1794 sikrede Livgarden til Fods den husvilde kongefamilie således den 27. februar: Vagtparaden for i dag (består af) 3 detachementer, hvoraf den første (for) Hans Majestæt Kongen bestående af 1 kaptajn som (udfører)inspektion. Kaptajn grev Rantzow for ham kaptajn Stafelt, 1st løjtnant Roepstorff, to underofficerer: Loh, Stallinghusen, 1 tambour, 1 piber og 25 gardere ... Den anden detachment på Rosenborg slot bestående af 1ste løjtnant Zepelin, 2 underofficerer: Eggo, Moth, 1 tambour 1 piber og 26 garde-
re ... Den tredje detachment hos hendes Kongelige Højhed Prinsesse Louise Augusta på grev Schimmelmanns Palæ: 1 underofficer, Erdman, 12 gardere ... Søndag den 9. marts 1794 blev kaptajn G. greve von Rantzau befalet til vagt for Hans Majestæt Kongen den følgende dag, mandag den 10. marts 1794. Rantzau blev således den første vagtkommandør på Amalienborg.

Stednavnet "Amalienborg"

Selve Amalienborgs stednavnehistorie har sin oprindelse sidst i 1600-tallet, hvor der nord for det nuværende Amalienborg – i årene 1669-73 – blev opført et lille lystslot, der fik navnet Sophie Amalienborg – opkaldt efter Frederik 3.'s dronning, Sophie Amalie. Lystslottet nedbrændte dog allerede i 1689. I anledning af Det Oldenborgske Kongehus 300-års jubilæum i 1748 blev det besluttet at anlægge en helt ny bydel; Frederiksstaden. Her blev bl.a. de fire "Amalienborg" palæer opført, som private boliger. I anledning af 100-året for arvehyldningen af Frederik 3. i 1660 nedlagdes grundstenen i 1760 til den franske billedhugger Jacques-François-Joseph Salys rytterstatue af Frederik 5, der blev afsløret 11 år senere i 1771. Rytterstatuen var tiltænkt en helt central placering på den ottekantede plads (Amalienborg Slotsplads), der var udlagt som det absolutte midtpunkt i den nye Frederiksstad.

KONGENS PALAIS
KIOBHENVN
1809

Særlige hændelser på Amalienborg

Der har gennem årene været forskellige "særlige hændelser" på Amalienborg. En af de første skete lørdag aften den 27. juli 1811, da Frederik 6. kom ridende hjem til residenspalæet på Amalienborg, hvor han steg af hesten. Da Kongen skulle begive sig op ad trappen til palæet, blev han standset af en person, der bad om at komme i audiens. Dette afviste Kongen på det sene tidspunkt – manden kunne komme ordinært i audiens dagen efter. Det viste sig, at den pågældende var pistolbevæbnet og kongen trak sin sabel. Situationen udviklede sig ved at attentatmanden rettede to pistoler mod jourhavende adjutant, der imidlertid greb om pistolerne. Samtidig var den posthavende garder i porten, Jeppe Johansen Skodborg af 2. kompagni løbet til. Garderen greb den indtrængende i nakken og holdt ham fast, indtil de indre poster kom til og hjalp med afvæbningen.

Personen var en sindsforvirret svensk husarkornet, der var blevet ulykkeligt forelsket i Frederik 6.s kusine, prinsesse Juliane. Svenskeren havde tidligere fået tilhold om at holde sig væk. Højesteret skærpede en kommissionsdomstols dom til dødsstraf, men Frederik 6. benådede gerningsmanden til fæstningsarrest på livstid. Den dømte døde i Kastellet af sygdom i 1834. Garder Skodborg blev udnævnt til Dannebrogsmænd for sin resolute handling.

DRAMATISERING AF GARDERNES FREMRYKNING
PÅ AMALIENBORG SLOTSPLADS 9. APRIL 1940

Amalienborg 9. april 1940

Den 9. april klokken 04.15 dansk tid iværksatte Tyskland angrebet på Danmark og Norge. Danmark blev i Jylland angrebet af en infanteridivision og en skyttebrigade, der rykkede over landegrænsen i Jylland og kom i kamp med de fåtallige danske styrker nord for grænsen. Samtidig sølandsatte 198. Infanteri Division styrker på Sjælland, Falster og Fyn med tyngde om Korsør og Gedser, mens faldskærmsenheder blev nedkastet over Aalborg Lufthavn og ved Storstrømsbroen for at sikre disse for invasionsstyrken vigtige objekter. Udover flådestøtte var der omfattende støtte fra det tyske flyvevåben.

Således var der udpeget et antal militære mål i København: Livgardens Kaserne, Gardehusarkasernen (Østerbrogades Kaserne), Artillerikasernen (Bådsmadsstrædes Kaserne) og endnu en kaserne, formentlig Svanemøllens Kaserne samt Flådehavnen (Holmen). Den forstærkede I Infanteribataljon af 309. Regiment i 198. Division var blevet indskibet i Travemünde og var i et civilt skib hjulpet af en isbryder sejlet op gennem Storebælt, nord om Sjælland og ned i Øresund, hvor transportskibet lagde til ved Langelinie i København. Herfra rykkede bataljonen hurtigt frem og besatte Kastellet.

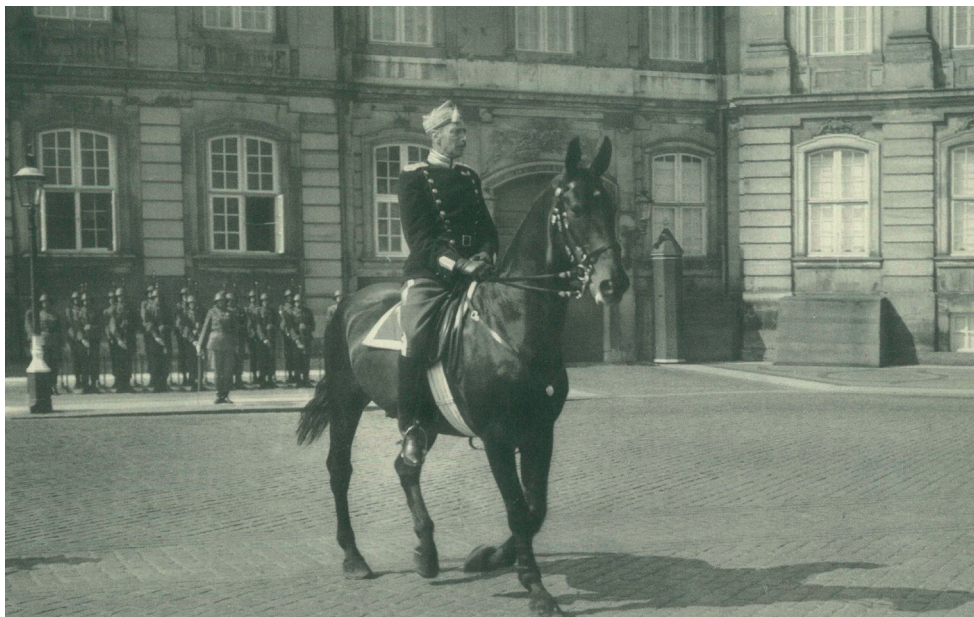
Fremrykningen fortsatte bl.a. ad Amaliegade og Bredgade mod Amalienborg Slot, hvor kongevagten tog kampen op fra slotspladsen og de tilstødende gader for at hindre fjendtlig fremtrængen mod slottet. Vagtkommandøren, kaptajn P.A.C. Henningsen instruerede garderne efterhånden som de var klar til kamp og sendte dem på plads.

I en tysk rapport udtaler stabschefen ved det tyske korps, at der ved sikringen af Kastelets nærmeste omgivelser blev den kgl. livgarde, der ydede modstand, sat ud af spillet. Livgarden havde herved nogle sårede. Påstanden, om at Livgarden var sat ud af spillet, er ukorrekt. Det særlige ved kampen ved Amalienborg den 9. april 1940 var stedet og de personer, der var til stede. Kongens residenspalæ (Christian 8.s Palæ) blev direkte ramt af fjendtlige håndvåbenprojektiler, og kamplarmen fra slotspladsen akkompagnerede de afgørende møder i Kongens arbejdsværelse.

Udover kong Christian 10., dronning Alexandrine, kronprins Frederik (9.) og kronprinsesse Ingrid var statsministeren, udenrigsministeren, forsvarsministeren, chefen for generalkommandoen, viceadmiralen samt direktøren for udenrigsministeriet til stede som beslutningstagere og rådgivere. Under forhandlingerne i kongens arbejdsværelse diskuteredes en fortsættelse af kampen. Den kommanderende general, generalløjtnant Prior, svarede på forespørgsel fra kongen, at han ikke syntes, man burde opgive opgive modstanden.

Den 9. april 1940 sikrede Livgarden, at kongen og regeringens ledende ministre og embedsmænd som frie mænd kunne træffe de nødvendige beslutninger i den alvorlige og pressede situation. Ud fra regeringens politiske holdning og under indtryk af angriberens militære overlegenhed og truslen om luftbombardement af København besluttedes det fra dansk side at indstille kampen. Den Kongelige Livgarde løste sin opgave.

Den 27. november 1985 resolverede Hendes Majestæt Dronningen, at Den Kongelige Livgardes syv faner skulle forsynes med fanebånd bærende inskriptionen „Amalienborg 9. april 1940“. Fanebåndene blev tildelt af Dronningen ved en årsdagsparade på Rosenborg Eksercerplads den 13. juni 1986.

CHRISTIAN 10 UNDER BESÆTTELSEN. GARDERNE ER I FELTUNIFORM M/1923 – SOM BLEV ANVENDT PÅ AMALIENBORG FRA 9. APRIL 1940 TIL 29. AUGUST 1943

Amalienborg – 29. august 1943

Under den tyske ”operation safari”, der omhandlede afvæbningen af det danske forsvar, var der den 29. august 1943 en løjtnantsvagt for kronprinsparret på 30 gardere på Amalienborg. Der blev der givet ordre til vagterne om ikke at skyde mod det fjendtlige overfaldskommando på omkring 200 mand. Posterne blev her-efter inddraget, og våbnene indsamlet. Vagten afmarcherede derpå til Livgardens Kaserne, hvor den blev interneret.

Efter Livgardens afmarch bevogtede danske civilbeskyttelses (CB) folk Amalienborg et par timer, indtil der ankom en tysk bevogtningsstyrke, der bevogtede Amalienborg indtil den 6. oktober 1943, hvor den danske politivagt blev oprettet. Selvom den tyske „Æresvagt“ optrådte korrekt, var det naturligvis en ubehagelig oplevelse for kongehuset og befolkningen.

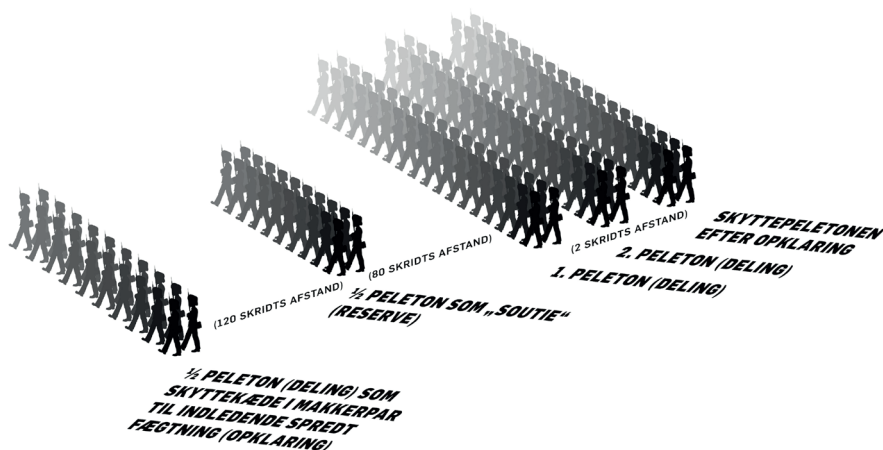
Klokken ca. 09.30 den 29. august 1943 gik en tysk soldat på ordre fra en tysk løjtnant op på residenspalæets (Christian 8.s Palæ) tag og halede kongeflaget ned. Ved bestemt optræden af palæforvalteren lykkedes det dog at få flaget udleveret. Kongen befalede derefter flagstangen taget ned, for at tyskerne ikke skulle hejse hagekorsflaget over palæet. Kongen havde i øvrigt på besættelsesdagen 9. april 1940 befalet, at kongeflaget skulle veje over Amalienborg dag og nat.

EFTER BESÆTTELSEN OVERTOG LIVGARDEN ATTER VAGTEN PÅ AMALIENBORG

Frontmarchen på Amalienborg

Angrebsformationen „Kompagnikolonne“. Forrest en deling som skyttesværm opdelt i makkerpar. Efter opklaring mod fjenden går delingen bag om de to øvrige delinger, og alle delingerne rykker frem på linie i to geledder – en formation som stadig ses i form af frontmarchen på Amalienborg – i forbindelse med vagtskiftet.

Om skilderhuset

En særlig og på anden måde markant „bygning“, der blev udviklet til det første Christiansborg og stadig anvendes, er skilderhuset. Som tilhører til pragtslottet, opført af tidens førende arkitekter, hørte et større antal skilderhuse til det store antal udstillede poster af Livgarden.

Det mangekantede og unikke danske skilderhus kan i formen føres tilbage til det første Christiansborg, men har siden gennemgået en vis udvikling. Formen er en sammensætning af et 9-sidet prisme og en tilsvarende pyramide, der tilsammen er 3½ meter højt. Åbningen er tilvejebragt ved at fjerne det meste af to af siderne fortil og på et tidspunkt forhøjet af hensyn til gardernes høje hovedbeklædning.

Der findes to modeller:

- 1) "Hærens skilderhus" er ophængt på en kraftig rundholt, der forankret i jorden går gennem bundens bagerste del og bærer konstruktionen over jorden.
- 2) "Amalienborg skilderhuset" adskiller sig ved at være hævet over jorden ved en central pivotanordning under bundpladen. Det røde skilderhus med hvide kanter og top er på tagets forside forsynet med den regerende monarks monogram. Kronprins Frederik (6.) må have tænkt på sine soldaters helbred, idet han var opmærksom på, at det trak på soldaten i skilderhuset fra de to observationshuller i siden. Kronprinsen befalede derfor i 1803 Ingeniørkorpset ved samtlige skilderhuse i fæstningerne, København og Citadellet at foranstalte indvendig i disse skilderhuse anbragt en klap, således, at den kan skydes for og tilbage efter omstændighederne.

Om geværstøtterne

På Frederik 5.s fødselsdag i 1756 blev det befalet, at vagten skulle trække op med bajonet på geværene. Samtidigt blev der anskaffet fourchetter (geværstøtter) til at stille geværene i og trommestole til tambourernes trommer, ligesom en ny infanterimarch skulle slås fremover. Hvis kongen ikke residerede i hovedstaden blev der etableret løjtnantsvagt. Der er fortsat geværstøtter på Christiansborg og Amalienborg. Geværene henstilles ikke mere i geværstøtterne, selvom der er en „Post for Gevær“, da garderen altid skal have sit våben inden for rækkevidde.

